

1. ראש מועצת עונאתא, טהא מוחמד נועמאן חמדאן,
 2. מוחמד עיסא עבדאללה סלאמה
 3. מוסא חסן עבדאללה סלאמה
 4. עבדאלרחמן אחמד מוחמד אלארפעי
 5. אחמד חוסיין מוחמד רפאעי
 6. יוסף מוחמד עבד-על-ר'אפור אבו-הנייה
 7. עבד-אל-ר'אני עבד-אלקאדר עבד-אל-ר'אני אברהים
 8. עבד-אל-רחמן מוחמד עבד-על-ר'אני אברהים
 9. אחמד מחמוד יוסף אברהים
 10. יוסף מוחמד עודה עליאן,
 11. מוחמד מחמוד מוחמד אברהים
 12. חוסיין מוחמד עבד-אל-חלים אברהים
 13. אחמד מוסא עבד-אלסלאם סלאמה
 14. וואל מוחמד מוסא סלאמה
 15. אברהים טאהר מוחמד סלאמה
 16. מוחמד חסן עבד אל-ג'אבר עלאן
- כולם באמצעות עו"ד שלומי זכריה ו/או מוחמד שקיר, כולם מטעם ארגון "יש דין – מתנדבים למען זכויות אדם", מרח' דוד חכמי 12, תל אביב-יפו, 6777812, טל' 03.5275273, פקס': 153.35275274

העותרים

– נגד –

1. מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית, האלוף רוני נומה
2. ראש המנהל האזרחי בגדה המערבית, תא"ל דוד מנחם המשיבים 1-2 באמצעות ב"כ עו"ד מפרקליטות המדינה, משרד המשפטים, רח' סלאח א-דין 29, ירושלים, 91010, פקס': 02.6467011
3. עיריית מעלה אדומים, באמצעות עו"ד ג' רוגל מרח' שמאי 14, ירושלים, טל': 02.6259520, פקס': 02.6258372
4. המועצה האזורית מטה בנימין, באמצעות עו"ד ע' סילבצקי ואח' מרח' קרן היסוד 27 ירושלים, טל' 02.624.8877, פקס': 02.6248553

המשיבים

עתירה לצו על תנאי

זוהי עתירה לצו על תנאי לפיה מתבקש בית המשפט הנכבד להורות למשיבים לבוא וליתן טעם, באם יחפצו:

(א) מדוע לא יבוטלו החלקים בצו ההפקעה ה/14/75 (להלן: "צו ההפקעה"), אשר נחתמו למיטב ידיעת העותרים על ידי המשיבים 1-2 בשנת 1975, וכן חלקים בצווי הפקעה התומכים ונלווים לצו זה דוגמת הצו מס' ה/2/2009, בכל הנוגע לאדמות שלא נעשה בהם שימוש בפועל עד היום, ומדוע לא יושבו הזכויות והחזקה בקרקעות נשוא צווי ההפקעה למי שהיו בעלי הזכויות ולמי שהיו המחזיקים בהן טרם ההפקעה;

(ב) מדוע לא ישונו תחומי השיפוט של המשיבות 3-4 כפי שנקבעו על ידי המשיב מס' 1, באופן שיחריג את האדמות המופקעות במסגרת צווי ההפקעה מתחומי שיפוט של משיבות אלה.

ואלה הנימוקים בעתירה לצו על-תנאי:

א. פתח דבר

1. בעתירה זו מתבקש בית המשפט הנכבד להורות למשיבים להחזיר קרקעות שהופקעו על-ידם בגדה המערבית, מאת העותרים ותושבי הכפר ענתא המיוצגים על ידי העותר מס' 1, לבעליהם טרום ההפקעה וזאת לנוכח העובדה כי במהלך השנים לא נעשה שימוש באדמותיהם המופקעות של העותרים, אם לא למטה מכך – אלה הופקרו ונפלו קרבן לפלישות של גורמים שונים, בהעדר אכיפה מצד המשיבים 1-2.
2. בנוסף, יתבקש בית המשפט להורות למשיב מס' 1 לשנות את תחום השיפוט של המשיבות 3-4 כך שלא יכלול חלקים מהאדמות המופקעות בצווי ההפקעה, כיוון שהתנהלות זו מנוגדת לדין ולפסיקת בית המשפט הנכבד.
3. הקרקעות נשוא עתירה זו משתרעות על שטח רחב היקף וממוקמות באדמות הכפר ענתא (להלן: "הקרקעות" או "האדמות"). העותרים הם ראש מועצת ענתא וכן בעלי הזכויות הקנייניות באדמות המופקעות.
4. לפני 40 שנים בדיוק, בחודש אפריל 1975, החליטו המשיבים 1-2 להפקיע שטח עצום ורחב היקף, המשתרע על כ- 30,000 דונם, אשר רובו ככולו נועד להקמתה של המשיבה מס' 3, מעלה אדומים, התנחלות ישראלית בלב הגדה המערבית, אזור אשר מאז נכבש בשנת 1967 מצוי תחת משטר דיני התפיסה הלוחמתית.
5. כפי שיפורט בחלק העובדתי להלן, חלקים נרחבים מצו ההפקעה נועדו ושימשו בפועל, להקמתה של מעלה אדומים. יחד עם זאת, חלקים אחרים - הגם שלא נעשה בהם כל שימוש ואף אין כל תכניות לעשות בהם שימוש – נכללו בתחום השיפוט של עיריית מעלה אדומים, כאשר חלק קטן אף מצוי בתחום שיפוטה של המועצה האזורית מטה בנימין, בסמוך להתנחלות כפר אדומים. אלה הן החלקות העומדות במוקד עתירה זו.
6. ברם, תחת לבטל את צווי ההפקעה אשר שוכבים כאבן שאין לה הופכין (וזהו גם מצב האדמות המופקעות), בוחרים המשיבים להמשיך ולהחזיק בקרקעות המופקעות.
7. העותרים יטענו כי מארג הדינים השאוב מהמשפט הבינלאומי והדין המקומי, כמו גם מההלכות שקבע בית המשפט הנכבד מתחייבת השבת האדמות לבעליהן טרום-ההפקעה. העותרים יטענו כי הדבר נכון לגבי כל הפקעה שמטרתה לא יושמה ואין כל כוונה ליישמה, ונכון על אחת כמה וכמה להפקעה לצרכי ציבור בשטח כבוש כשצרכי הציבור אליבא גם דמפקדו הצבאי של האזור, התאיידו ואינם עוד.
8. בנוסף, יטענו העותרים להחריג את האדמות המופקעות מתחומי השיפוט של המשיבות 3-4, שכן בעצם הכללת האדמות המופקעות בשטחי שיפוט של רשויות ישראליות אלה, גילו המשיבים 1-2 את דעתם כי אין בכוונתם ליעד את האדמות המופקעות עבור האוכלוסייה המוגנת בשטח הכבוש.
9. בעתירה זו, אם כן, יתבקש בית המשפט הנכבד, להורות למשיבים לנהוג כפי שמורה הדין הפרטני, כמו גם ראייה רחבה של הדין באספקלריה של דיני הכיבוש והתפיסה הלוחמתית המכתיבים את דרכי פעולתם של המשיבים והתוחמים דרכים אלו במגבלות הקבועות בדין הבינלאומי, להורות על ביטולם של צווי ההפקעה והשבתם לידי בעליהם המקוריים.

I – הצדדים לעתירה

10. העותר מס' 1, מר טהא מוחמד נועמאן חמדאן, משמש כראש מועצת הכפר ענתא. העתק מתצהירו של העותר מצ"ב ומסומן **כנספח 1**.

11. העותר מס' 2, מר מוחמד עיסא עבדאללה סלאמה הינו המחזיק בזכויות הקנייניות בחלקה 39 בגוש 1 באדמות הכפר ענתא.

תצהירו של העותר מס' 2, העתק מנסח רישום המקרקעין ביחס לחלקה מס' 39 בגוש 1 וכן העתק מצו ירושה הנוגע לעותר מס' 2, מצ"ב על תרגומיהם לעברית ומסומנים כולם **כנספח 2**.

12. העותר מס' 3, מר מוסא חסן עבדאללה סלאמה, הינו המחזיק בזכויות הקנייניות בחלקה 39 בגוש מס' 1 באדמות הכפר ענתא, יחד עם העותר מס' 2, מוחמד עיסא עבדאללה סלאמה, והעותר מס' 4, עבדאלרחמן אחמד מוחמד אלארפע. כמו כן, העותר מס' 3 מחזיק בזכויות הקנייניות בחלקה 24 בגוש 2 באדמות הכפר ענתא.

העתק מתצהירו של העותר מס' 2, העתק מנסח רישום המקרקעין ביחס לחלקה מס' 39 בגוש 1, העתק מצו ירושה הנוגע לעותר מס' 3, העתק מצו הירושה הנוגע לעותר מס' 2 והעתק מצו ירושה הנוגע לעותר מס' 4, לרבות תצהיר ביאור שם כפי שנערך בפני בית המשפט השלום ברמאללה, מצ"ב על תרגומיהם ומסומנים **כנספח 3**.

העתק מנסח רישום המקרקעין ביחס לחלקה מס' 24 בגוש 2, על תרגומו לעברית, מצ"ב ומסומן **כנספח מס' 4**.

13. העותר מס' 5, מר אחמד חוסיין מוחמד רפאעי, הינו המחזיק בזכויות הקנייניות בחלקה 59 בגוש מס' 1 באדמות הכפר ענתא.

העתק מתצהירו של העותר מס' 5, העתק מנסח רישום המקרקעין ביחס לחלקה מס' 59 בגוש 1 מצ"ב וכן העתק מצו ירושה הנוגע לעותר מס' 5, מצ"ב על תרגומיהם לעברית ומסומנים **כנספח מס' 5**.

14. העותר מס' 6, מר יוסף מוחמד עבד-אל-ר'אפור אבו הנייה הינו הבעלים הרשום של חלקה 64 בגוש מס' 1 באדמות הכפר ענתא והמחזיק בזכויות הקנייניות בחלקה 63 בגוש מס' 1 באדמות הכפר ענתא.

העתק מתצהירו של העותר, העתק מנסח רישום המקרקעין ביחס לחלקה מס' 64 בגוש 1 והעתק מנסח רישום המקרקעין ביחס לחלקה מס' 63 בגוש 1, וכן העתק מצווי ירושה הנוגע לעותר מס' 6, מצ"ב על תרגומיהם לעברית ומסומנים **כנספח מס' 6**.

15. העותר מס' 7, מר עבד-אל-ר'אני עבד-אלקאדר עבד-אל-ר'אני אברהים, והעותר מס' 8, עבד-אל-רחמאן מוחמד עבד-אל-ר'אני אברהים הינם המחזיקים בזכויות הקנייניות בחלקה 58 בגוש מס' 1 באדמות הכפר ענתא. יוער כי על פי נוסח הרישום, חלקה זו מצויה תחת צו הפקעה 2/2009 אולם על פי הסימון כפי שבוצע על ידי המשיבים בשעתו היא נופלת דווקא תחת צו הפקעה מס' 1/75.

העתק מתצהיריהם של העותרים מס' 8 ו-7, העתק מנסח רישום המקרקעין ביחס לחלקה מס' 58 בגוש 1 וכן העתק מצווי הירושה הנוגע לעותרים אלה מצ"ב על תרגומיהם לעברית ומסומנים **כנספח מס' 7**.

16. העותר מס' 9, מר אחמד מחמוד יוסף אברהים, הינו המחזיק בזכויות הקנייניות בחלקה 27 בגוש מס' 2 באדמות הכפר ענתא.
- העתק מתצהירו של העותר, העתק מנסח רישום המקרקעין ביחס לחלקה מס' 27 בגוש 2 וכן העתק מצווי הירושה הנוגעים לעותר מס' 9, מצ"ב כולם על תרגומיהם לעברית ומסומנים
- כנספח מס' 8.**
17. העותר מס' 10, מר יוסף מוחמד עודה עליאן, הינו המחזיק בזכויות הקנייניות בחלקה 54 בגוש מס' 1 באדמות הכפר ענתא.
- העתק מתצהירו של העותר מס' 10, העתק מנסח רישום המקרקעין ביחס לחלקה מס' 54 בגוש 1, וכן העתק מצו ירושה הנוגע לעותר מס' 10, מצ"ב כולם על תרגומיהם לעברית ומסומנים
- כנספח מס' 9.**
18. העותר מס' 11, מר מוחמד מחמוד אברהים, והעותר מס' 12, מר חוסיין מוחמד עבד-אל-חלים אברהים, הינם המחזיקים בזכויות הקנייניות בחלקה 21 בגוש מס' 2 באדמות הכפר ענתא.
- העתק מתצהיריהם של העותרים 11 ו-12, העתק מנסח רישום המקרקעין ביחס לחלקה מס' 21 בגוש 2 וכן העתק מצווי הירושה הנוגעים לעותרים אלה, מצ"ב כולם על תרגומיהם לעברית ומסומנים
- כנספח מס' 10.**
19. העותר מס' 13, מר אחמד מוסא עבד-אלסלאם סלאמה, והעותר מס' 14, מר וואיל מוחמד מוסא סלאמה, הינם המחזיקים בזכויות הקנייניות בחלקה 55 בגוש מס' 1 באדמות הכפר ענתא וכן בחלקה 20 בגוש מס' 2 באדמות הכפר ענתא. יחד עמם, העותר מס' 15 מחזיק גם הוא בחלקים בזכויות הקנייניות בחלקה 55 בגוש מס' 1 באדמות הכפר ענתא. יוער, כי חלקה מס' 55 מצויה תחת צו הפקעה 2/2009 אולם על פי הסימון כפי שבוצע על ידי המשיבים בשעתו היא נופלת דווקא תחת צו הפקעה מס' 1/75.
- העתק מתצהירו של העותר מס' 13, העתק מנסח רישום מקרקעין ביחס לחלקה 55 בגוש מס' 1 באדמות הכפר ענתא והעתק מנסח רישום מקרקעין ביחס לחלקה 20 בגוש מס' 2 באדמות הכפר ענתא, וכן העתק מצווי הירושה הנוגעים לעותרים 13-14-15 מצ"ב כולם על תרגומיהם לעברית ומסומנים
- כנספח מס' 11.**
20. העותר מס' 16, מוחמד חסן עבד-אל-ג'אבר עלאן, הינו המחזיק בזכויות הקנייניות בחלקה 30 בגוש מס' 1 באדמות הכפר ענתא.
- העתק מתצהירו של העותר מס' 16, העתק מנסח רישום המקרקעין ביחס לחלקה מס' 30 בגוש 1 וכן העתק מצו ירושה הנוגע לעותר מס' 16, מצ"ב כולם על תרגומיהם לעברית ומסומנים
- כנספח מס' 12.**
21. אדמותיהם של העותרים 16-2 נופלות תחת צו הפקעה מס' ה/14/75 וכן תחת צו הפקעה אשר עדכן וביצע השלמות מאוחר יותר, הידוע כצו מס' ה/2/2009, כפי שיפורט להלן.
22. המדובר באדמות מוסדרות הרשומות במרשם המקרקעין המתנהל בגדה המערבית. יוער, כי ביחס לחלק מהחלקות הנ"ל דבר ההפקעה מצוין במסגרת נוסח הרישום, אולם מבלי שהנוסח מבצע הבחנה איזה חלק מצוי תחת צו ההפקעה/ הקניה לצרכי ציבור, מה מיקומו וכיו"ב. לגבי חלק מהחלקות הרי שהן נופלות מבחינה גרפית תחת צו ההפקעה אולם הדבר אינו נהיר מנוסחי הרישום. למעשה, מעולם לא הושלמו ההליכים הדרושים לשם הפרדת החלקים המופקעים מן החלקות, ורישומם כחלקות נפרדות בבעלות המשיבים 1-2. בפרט, לא נערכה תכנית לצרכי רישום. כתוצאה

מכך נותרו העותרים או מורשיהם רשומים כבעלים של החלקות כולן – תוך שבנסחי החלקות נרשמות "הערות" בדבר הפקעה הרובצת עליהן.

תצלום אוויר הממקם את חלקות העותרים מצ"ב ומסומן כנספח 13.

תצלום אוויר הממקם את חלקות העותרים ביחס לצו ההפקעה האמור, מצ"ב ומסומן

כנספח 14.

23. המשיב מס' 1, מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית, בידיו מצויות כל סמכויות הניהול, המינהל והחקיקה של השטח המוחזק על-ידי מדינת ישראל בתפיסה לוחמתית וזאת בהתאם לכללי המשפט ההומניטארי הבינלאומי ולדיני התפיסה הלוחמתית. בפרט, אמון המשיב 1 על שמירה על הסדר הציבורי והגנה על רכוש התושבים באזור הנתון לתפיסה לוחמתית, כפי שיוסבר בהמשך העתירה. כמו כן, מתוקף היותו של המשיב מס' 1 כמי שבא בנעלי הממשל הקודם, בידיו הסמכויות הנובעות מהדין החל באזור ולהורות ולאשר הפקעות של אדמות לשירות הציבור בכללותן. בסמכותו של המשיב מס' 1 גם לקבוע את שטחי השיפוט של המועצות האזוריות והיישובים המוניציפליים הישראליים ברחבי הגדה המערבית.

24. המשיב מס' 2 הינו ראש המנהל האזרחי בגדה המערבית, לו אצל המשיב מס' 1 חלק מסמכויותיו, לרבות הסמכויות לניהול חיי היומיום האזרחיים ברחבי הגדה המערבית. מתוקף תפקידו זה, אחראי המשיב בין היתר על הבטחת תקינות החיים האזרחיים של העותרים ואנשי כפריהם במגוון תחומים, ובראש ובראשונה בעניינים הנוגעים לאדמות ולפרנסה של האוכלוסייה הכבושה.

המשיבים 1-2 יכוננו להלן: "רשויות מפקד האזור".

25. המשיבה מס' 3, עיריית מעלה אדומים, הנה יישוב ישראלי אשר הוקם על פי החלטת וועדת שרים מטעמה של ממשלת ישראל מחודש מארס 1975. תחום השיפוט של המשיבה מס' 3, אשר נקבע ומשתנה מעת לעת בהתאם לצווים המוצאים על ידי המשיב מס' 1. תחום שיפוט זה כולל את החלקים המופקעים של אדמות העותרים, אשר מצויים מתחת לכביש החוצה את החלקות האמורות.

26. המשיבה מס' 4, המועצה האזורית מטה בנימין, הינה מועצה אזורית אשר הוכרזה ככזו על פי הצו בדבר מועצות אזוריות, ותחום שיפוט, היכן שהוא נוגע להתנחלות כפר אדומים, כולל את החלקות המופקעות, ככל שהן נמצאות מעל לכביש החוצה את החלקות האמורות.

המשיבות 2 ו-4 יכוננו להלן: "הרשויות המוניציפליות הישראליות באזור".

תצלום אוויר הכולל את תחום שיפוט של המשיבה מס' 3 ושל המשיבה מס' 4 ביחס

לחלקות האמורות, מצ"ב ומסומן כנספח 15.

II – האדמות המופקעות נשוא עתירה זו והכללת בתחום השיפוט של המשיבה מס' 3

27. בעקבות החלטת וועדת שרים של ממשלת ישראל על הקמת מעלה אדומים בחודש מארס 1975, נציגו של המשיב מס' 1, מפקד אזור יהודה ושומרון תא"ל אריה שלו, אישר את החלטתו של אלי"ם זאב עצמון להפקעה מסיבית של אדמות הכפרים הסובבים את האזור לימים בו מוקמה מעלה אדומים. ההחלטה על "רכישה לצרכי ציבור" של האדמות בוצעה בהתאם לצו בדבר חוק הקרקעות (רכישה לצרכי ציבור)(יהודה ושומרון)(מס' 321), תשכ"ט-1969, אשר בעיקרו התבסס על דבר החקיקה המקומי, הירדני, אשר קדם לכניסת כוחות המשיב מס' 1 לגדה, הוא החוק הקרקעות רכישה לצרכי ציבור מס' 2 לשנת 1953.

העתק מצו ההפקעה ואישורה על ידי המשיבים 1-2 מיום 1.4.1975 מצ"ב

ומסומנים כנספח 16.

28. חשוב לציין כי ההפקעה האמורה משתרעת על שטח עצום בהיקפו של כ- 30,000 דונם. האדמות נשוא עתירה זו אשר לעותרים טענות קנייניות ביחס אליהן מצויות בחלק הצפוני של ההפקעה.

29. כאמור, המטרה שעמדה בבסיס הפקעות אלו היא תכנית להקמתה של ההתנחלות מעלה אדומים. ברי כי הפקעת האדמות לצורך זה הינה בלתי חוקית מעיקרה שהרי לא ניתן להפקיע בשטח כבוש לצרכי ציבור בלא שישורת בין היתר גם את האוכלוסייה המקומית הכבושה. (ראו בג"ץ 393/82 ג'מעית אסכאן נ' מפקד כוחות צה"ל, פ"ד לו (4) 785 (1983)).

30. בכל הנוגע להיסטוריה של הקמתה של המשיבה מס' 3, האופן בו הופקעו האדמות וזכויות השימוש מתושבי האזור, יבקשו העותרים להפנות לדו"ח שפורסם בשנת 2009 "כרוניקה של סיפוח ידוע מראש: כוונתיה של ממשלת ישראל בהקמת מעלה אדומים, התכניות לחברה לעיר ירושלים והפגיעה בפלסטינים" (2009, במקום – מתכננים למען זכויות תכנון ובצלם – מרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים). הדו"ח המפורט על מפותיו והמסמכים הנלווים אליו נמצא בכתובת אתר האינטרנט שלהלן: http://www.btselem.org/download/200912_maale_adummim_heb.pdf

31. במהלך השנים חלקן של האדמות נוצל לצורך סלילת כבישים, דוגמת כביש מס' 1 וכן כביש מס' 437. יחד עם זאת, חלקות רבות שהופקעו וחלקים מחלקות שהופקעו – לא נעשה בהן ובהם כל שימוש, ואין גם כל תכנית לעשות בהם שימוש.

32. זאת ועוד – במסגרת הגדרות תחומי השיפוט של המשיבות מס' 3 ו-4, הוכללו כלל האדמות המופקעות, אלה שנעשה בהם שימוש ואלה שלא נעשה בהם שימוש, במסגרת שטחי השיפוט של המשיבות הללו. המשיבה מס' 3, נחשבת מבחינת דיני האזור שהותקנו על ידי המשיב מס' 1, כמועצה מקומית הנופלת תחת הצו בדבר ניהול המועצות המקומיות (מס' 831)(יהודה ושומרון, התשמ"א-1981. ואילו המשיבה מס' 4 הינה מועצה אזורית הנופלת תחת הצו בדבר ניהול המועצות האזוריות (מס' 783)(יהודה ושומרון), התשל"ט-1979.

33. בצו המועצות המקומיות נקבע כי תחום השיפוט של מועצה מקומית יהיה כלל השטח הכלוא במפה שצורפה לצו המקים את המועצה (זאת, להבדיל מתחומי השיפוט של המועצות האזוריות, אשר כלל רק את אדמות המדינה הכלואות בשטח המשורטט על גבי המפה המקימה את המועצה האזורית, לרבות שטחים המצויים בצווי תפיסה).

34. מעצם הכללתן של האדמות המופקעות במסגרת תחום השיפוט של הרשויות הישראליות, המועצה המקומית מעלה אדומים, הרי שלוועדת התכנון המיוחדת באזור קיימות סמכויות מרחיקות לכת בתחום התכנון, (כמו גם בתחומים נוספים, דוגמת גביית ארנונה וכיו"ב). משכך, מעצם היותן של האדמות המופקעות חלק מתחום השיפוט של הרשויות המוניציפליות הישראליות באזור הרי שבכך פתוחה להן הדרך לנסות ולקדם על אדמות אלה תכניות שונות אשר תשרת את המשיבות הללו, את תושביהן ואת צרכיהן, ולא את צרכי האוכלוסייה המקומית המוגנת.

35. החשוב ביותר לענייננו, מעבר לאמור לעיל, טמון בכך שעל פי האמור בצו בדבר הוראות ביטחון (יהודה ושומרון)(מס' 378), התש"ל-1970 – הכרזה בדבר סגירת שטח (ישובים ישראלים), התשס"ב-2002. משכך, מנועים העותרים כמו גם תושבים פלסטינים אחרים, אלה שהיו בעלי האדמות המופקעות כמו גם אלה שאינם, אולם ההפקעה אמורה לשרת גם אותם, מלהגיע למרחב זה באופן

חופשי, כך מהבחינה התיאורטית. העתק של ההכרזה בדבר סגירת שטח (ישובים ישראלים) מצ"ב ומסומנת **כנספח 17**.

36. וכאילו לא די בכך: כפי שהתחוור לאחרונה לעותרים, לא רק שלא נעשה באדמות אלה כל שימוש, אלא שהתגלה כי בחסות ההפקעה, וכן בחסות מגבלות הגישה הקיימות ביחס לאדמות המופקעות, הוחלו בעיבודים חקלאיים מצד גורמים שונים על אדמות העותרים בשטח המופקע. העתק ממכתב נציגת יועמ"ש איו"ש המאשר זאת ביחס לחלקות מס' 58 ו-59 בגוש מס' 1 וחלקה 20 בגוש מס' 2 אשר בבעלות חלק מהעותרים, מצ"ב ומסומן **כנספח 18**.

III – מיצוי הליכים

37. ביום 11.9.2014, לפני כתשעה חודשים, בוצעה הפניה הראשונה אל המשיב מס' 1 ואל יועמ"ש איו"ש בשם של העותרים. בפנייה זו הובהר כי העותרים הינם הבעלים המקוריים של החלקות האמורות או מי שבאו בנעליהם של החלקות האמורות, וכן כי לנוכח העובדה כי רובן המוחלט של אדמות אלה הינן כאלה אשר לא נעשה בהם כל שימוש, הרי שיש לבטל את צווי ההפקעה ביחס אליהם.

38. עוד נטען בפנייה אל המשיבים כי יש לגרוע את החלקות של העותרים – המופקעות ואלה שאינן מופקעות, אלה שנעשה בהם שימוש ואלה שלא נעשה בהם שימוש, מתחום שיפוטן של הרשויות המוניציפליות הישראליות באזור, הן המשיבות מס' 3 ומס' 4. מעבר לעובדה כי תחומי שיפוט של יישובים ישראלים בגדה המערבית אינם יכולים לכלול שטחים בבעלות פלסטינית פרטית, הרי שגם לנוכח העובדה כי כל הפקעה של אדמות פלסטיניות פרטיות אמורה לשמש בעיקר את האוכלוסייה המוגנת ממנה הופקעו האדמות, בעצם הכללתם של אותן אדמות מופקעות בתוך שטחי שיפוט של עיריות ומועצות אזוריות, מנועים מרשיי כמו גם בעלי אדמות אחרות, מלעשות בהן שימוש חופשי ונרחב, גם באופי הציבורי שמימש לכאורה את ההפקעה, וזאת בהתאם לאמור בצו בדבר הוראות ביטחון (יהודה והשומרון) (מס' 378), התש"ל-1970, הכרזה בדבר סגירת שטח (ישובים ישראלים).

העתק מפנייה העותרים אל המשיבים מיום 11.9.2014 מצ"ב ומסומנת **כנספח 19**.

39. מכתב זה לא זכה לכל מענה מהמשיבים או מנמעניו. משכך, ולאחר חודשיים ימים, פנו העותרים בשנית, ביום 9.11.2014, אל המשיב מס' 1 ואל יועמ"ש איו"ש, במסגרתו שבו על דרישותיהם לבטל את צווי ההפקעה וכן לגרוע את החלקות מתחום השיפוט של רשויות מוניציפליות ישראליות.

העתק מפנייתם השנייה של העותרים אל המשיבים מיום 9.11.2014 מצ"ב ומסומנת **כנספח**

20

40. ביום 27.11.2014 התקבלה תשובת הביניים של נציגת יועמ"ש, סרן אליסה אקרנוביץ'-בלפור, במסגרתה נמסר כי המכתב הועבר להתייחסות הגורמים הרלוונטיים במנהל האזרחי וכי עם קבלתם התייחסותם והחומרים הדרושים לטיפול בפנייה, תמסר תשובה.

העתק מתשובת נציגת יועמ"ש איו"ש מיום 27.11.2014 מצ"ב ומסומנת **כנספח 21**.

41. השבועות נקפו, ומשחלפו 45 ימים נוספים, פנה ב"כ העותרים, בפעם השלישית, אל נציגת יועמ"ש איו"ש, ביום 14.1.2015, וביקש מענה לפנייה, וזאת בשים לב לכך שהפנייה הראשונה בוצעה עוד בחודש ספטמבר 2014.

העתק מפנייתו השלישית של הח"מ אל נציגת יועמ"ש איו"ש מיום 14.1.2015 מצ"ב ומסומנת

כנסת 22.

42. שבועיים לאחר מכן, ביום 28.1.2015, התקבל מענה ביניים נוסף מאת נציגת יועמ"ש איו"ש, במסגרתו נמסר כי "הפנייה הינה בנושא מורכב אשר דורש בחינה מעמיקה, הן במישור העובדתי והן במישור המשפטי, והיא נבחנת על ידי כלל הגורמים הרלוונטיים. נבקש להזכיר כי המדובר בבקשה לביטול חלקים מצו הפקעה אשר בתוקף מזה כ-40 שנה."

העתק מתשובתה השנייה של סרן אליסה אקרנוביץ'-בלפור מיום 28.1.2015 מצ"ב ומסומנת

כנסת 23.

43. בהקשר זה יבקשו העותרים לציין, כי דווקא העובדה שהמדובר באדמות המופקעות מזה 40 שנה, וכי במשך 40 שנה לא נעשה בהם כל שימוש – עובדה זו דווקא חייבה ועודנה מחייבת את החשת ביטול צו ההפקעה ולא יכולה לעמוד לרועץ נגד העותרים.

44. נכון לכתיבת שורות אלה – **ארבעה עשורים** לאחר ההפקעות של הצווים; **תשעה חודשים** לאחר הפנייה הראשונה מטעם המשיבים; **ושלושה וחצי חודשים** לאחר התשובה האחרונה מטעם המשיבים בה נאמר כי "הפנייה נבחנת על ידי כלל הגורמים הרלוונטיים" – טרם התקבלה כל תשובה או התייחסות עניינית לדרישות העותרים.

45. ומשכך, לא נותרה לעותרים כל ברירה אלא לפנות לבית המשפט הנכבד.

46. מכאן עתירה זו.

ג. הטיעון המשפטי

47. על שלושה אדנים, השלובים זה בזה, נסמכות טענות העותרים, לפיהן אין מנוס מהשבת האדמות והכרזה על ביטולם של צווי ההפקעה:

הראשון נובע מחובות המשיבים, כמפקדים צבאיים בשטח כבוש הנתון לתפיסה לוחמתית, על פי המשפט הבינלאומי ההומניטארי, כפי שהם חלים בשטח זה;

האדן השני נוגע בדיני ההפקעות לצרכי ציבור החלים בשטח זה, וזאת תוך בחינה ופרשנות של דינים אלו באספקלריית דיני הכיבוש ודיני זכויות האדם;

האדן השלישי, המשתלב בשני האדנים שקדמו לו, נוגע לפרשנות שהעניק בית המשפט הנכבד לדיני ההפקעות **הישראלים** במרוצת השנים, ובדגש על הפרשנות של שני העשורים האחרונים. ברי כי הלכות אלה אינן חלות ישירות על משפט הגדה המערבית אך אין ספק וגם כך נקבע בהלכות רבות כי מדובר במקור פרשני רב ערך עבור דיני הגדה כפי שאלו מיושמים ע"י בית המשפט הנכבד. מכל מקום, על-פי הלכות ישראליות אלו, עם מיצוי מטרת ההפקעה ופקיעת הצורך בה, ובמקרים של שינוי מהותי בשימוש המתבקש להיעשות בנכס המופקע, מתבטלת ההפקעה ועל האדמה המופקעת

לשוב לבעליה הקודמים. דרך פרשנות זו מקבלת משנה תוקף היכן שההפקעה נעשתה על ידי כוח כובש המצוי באופן זמני בלבד בשטח הנתון לתפיסה לוחמתית.

48. **עמדת העותרים היא כי מקריאה משולבת של שלושה מרכיבים אלו, מתקבלת, כמובן מאליה, טענתם כי יש להכריז על בטלותם של צווי ההפקעה ולהשיב את מערך הזכויות באדמה נשוא עתירה זו למצבה טרם הוצאת צווי ההפקעה.**

49. בנוסף, וכפי שייטען להלן, מתחייבת גריעתן של החלקות המופקעות, הן אלה שנעשה בהפקעה שימוש והן אלה שלא נעשה בהן שימוש, מתחום שטח השיפוט של הרשויות הישראליות המוניציפליות באזור, והשבתן לתלם משפטי אשר יאפשר – מהבחינה המשפטית – את שימושן על ידי האוכלוסייה המקומית המוגנת, אשר אמורה להיות המוטבת הראשית והראשונה במעלה מכל פעולת הפקעה.

50. נפנה כעת לפרוש את טיעוננו, ראשון-ראשון, ואחרון-אחרון.

I – המסגרת הנורמטיבית העליונה: דיני הכיבוש, עקרונותיהם, סמכויות הכוח הכובש וחובותיו כלפי האוכלוסייה האזרחית הכבושה

(1) תחולת דיני הכיבוש והתפיסה הלוחמתית על השטח נשוא העתירה

51. עם כיבוש כוחות צה"ל את הגדה המערבית, הוחלו בשטח דיני התפיסה הלוחמתית. דינים אלו מעוגנים בעיקר באמנת האג בדבר דיני המלחמה משנת 1907 והתקנות הנלוות לה, בהוראות אמנת ג'נבה הרביעית בדבר הגנה על אזרחים בעת מלחמה משנת 1949, בהוראות המנהגיות הקבועות בפרוטוקולים הנלווים לאמנות ג'נבה משנת 1977, ובעקרונות הכללים של המשפט הבינלאומי.

52. לענייננו, אמנת האג אשר משקפת משפט בינלאומי מנהגי ועל כן חלה על פעילות צה"ל בשטחים הכבושים ומחייבת את רשויות מדינת ישראל לרבות את המשיבים מס' 1-2 (ראו: בג"ץ 606/78 סולימאן תאופיק איוב ו-11 אחרים נ' שר הביטחון ו-2 אחרים, פ"ד לג (2) 113 (1979) בעמ' 121-120), מתווה את עקרונות הבסיס בנוגע ליחסי כובש-נכבש ובנוגע לגבולות הכוח של המעצמה הכובשת בשטח כבוש.

53. כמו כן, חלים על האזור הוראות אמנת ג'נבה הרביעית משנת 1949, שעניינה הגנה על אזרחים במהלכו של סכסוך חמוש, כפי שחזר וקבע זה לא מכבר בית המשפט הנכבד, בבג"ץ 7957/04 זהראן יונס מחמד מראעבה ואח' נ' ראש ממשלת ישראל ואח', תק-על 2005(3), 3333, ולכל הפחות ההוראות ההומניטאריות של אמנה זו.

(2) הדין המהותי

54. עיקרה של התפיסה הלוחמתית, היא מצב הכיבוש הנובע כתוצאה של סכסוך מזויין, היא שהיא בעלת **אופי זמני**. כלל סמכויותיהם של המשיבים, אלה המעניקים לבצע את פעולותיהם בעלות המרכיב הצבאי ואלו הנדרשות לצורך המרכיב האזרחי – אלו גם אלו הינן סמכויות, אשר מן הבחינה המשפטית הינן זמניות מטבען (ראו לעניין זה בג"ץ 393/82 ג'מעית איסכאן אלמעלמון נ' מפקד כוחות צה"ל באזור יהודה ושומרון, פד לו(4) 785 [1983]; בג"ץ 2150/07, עלי חסיין מחמוד אבו צפייה ואח' נגד שר הביטחון ואח' [29.12.2009], פסקה 26 לפסק דינו של כב' השופט ע' פוגלמן).

55. זמניות זו של הממשל הצבאי לצרכי הכיבוש, יכולה שתהיה קצרת מועד או ארוכת מועד, וכפי שכבר קבע בית המשפט העליון בעבר, אין המשפט הבינלאומי קוצב לה זמן, והיא נמשכת כל זמן שהממשל הצבאי שולט באופן יעיל באזור (ראו בג"ץ ג'מעית איסכאן הנזכר לעיל, פסקה 12 לפסק הדין של השופט (כתארו אז), א' ברק). מה שכן ברור וחד-משמעי, הוא שהתפיסה הלוחמתית תחומה בזמן, ועל סמך עקרון-על זה על הכוח הכובש לכלכל צעדיו.

56. כידוע, הכלל העליון של דיני הכיבוש, הנכלל בתקנות הנספחות לאמנת האג, מצוי בתקנה מס' 43. תקנה זו היא שקובעת את המסגרת הכללית לפעילות כוח כובש בשטח כבוש, ומהווה כלל-על ליחסי שלטון-אזרח של השטח הכבוש (התקנה אף כונתה בספרות "חוקה בזעיר-אנפין" של הכיבוש, ראו לעניין זה: בג"ץ 69/81 אבו עיטה נ' מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית, פד"י (2) (197).

57. תקנה 43 מעניקה לצבא הכיבוש סמכויות וכוחות שלטוניים ומתווה את השיקול המרכזי להפעלתם ע"י הכובש: טובתה של האוכלוסייה המקומית של השטח הכבוש ועקרון שימור הקיים. למען הסדר הטוב, נביא את נסח התקנה בשלמותה:

תקנה 43

"בעבור סמכות השלטון החוקי למעשה לידי הכובש, עליו לנקוט בכל האמצעים שביכולתו על מנת להחזיר ולהבטיח במידת האפשר את הסדר והחיים הציבוריים, תוך כיבוד החוקים שבתוקף בארץ אלא אם כן קיימת מניעה מוחלטת לכך."

58. הפרשנות של תקנה 43 הוסיפה לכלל העליון של דיני הכיבוש המופיע בו במפורש – דאגה לרווחת האוכלוסייה הכבושה – את הקוטב הנובע מהיות דיני הכיבוש, ותקנה 43 בתוכם, חלק מדיני המלחמה והלחימה: שמירה על האינטרסים הביטחוניים של המעצמה הכובשת. שני קטבים אלה, טובת הנכבשים ובטחון הכובש, הם שמניעים את דיני הכיבוש ויוצרים את מארג השיקולים ה"חוקיים" שיכולה המעצמה הכובשת לשקול בעת שהיא עושה שימוש בכוחות שלטוניים ומנהלת את השטח הכבוש.

59. אחת החובות המוטלות על הכוח הכובש מתוקף המשפט הבינלאומי ההומניטארי היא שמירה, בין היתר, על הרכוש והקניין של האוכלוסייה המוגנת. כך קובעת תקנה 46 לתקנות האג, כי:

Art. 46. Family honour and rights, the lives of persons, and private property, as well as religious convictions and practice, must be respected.
Private property cannot be confiscated.

(הדגשות הוספו, ש.ז.)

60. מסגרת נורמטיבית-הומניטרית כללית זו נוסחה על ידי גאסר (Gasser), אשר טען בזו הלשון:

"Civilians who do not take part in hostilities shall be respected and protected. They are entitled to respect for their persons, their honour, their family rights, their religious convictions, and their manners and customs. Their property is

also protected"

(Gasser, "Protection of the Civilian Population", In: D. Fleck, **The Handbook of Humanitarian Law in Armed Conflicts** 211 (1995))

61. בנוסף, קיימת הוראה מקבילה גם באמנת גינבה הרביעית, הקובעת כי :

Art. 53 – Prohibited Destruction

"Any destruction by the Occupying Power of real or personal property belonging individually or collectively to private persons, or to the State, or to other public authorities, or to social or cooperative organizations, is prohibited, except where such destruction is rendered absolutely necessary by military operations".

62. גם המחקר של הצלב האדום הבינלאומי בדבר הכללים המנהגיים של המשפט הבינלאומי ההומניטארי, בדק ומצא כי קיימת חובה מנהגית להימנע מהרס והשחתה של רכוש אזרחי היריב, ובייחוד היכן שהמדובר בשטח כבוש, נדרש הכוח הכובש להגן על הרכוש הפרטי ולכבדו :

Rule 50. *The destruction or seizure of the property of an adversary is prohibited, unless required by imperative military necessity.*

Rule 51. *In occupied territory:*

[...]

(c) private property must be respected and may not be confiscated; except where destruction or seizure of such property is required by imperative military necessity.

J.M Henckaerts and L. Doswald-Beck, **Customary International Humanitarian Law**, Volume I: Rules (Cambridge University Press and ICRC, 2005), p.173-182.

63. כך יוצא, שעל פי דיני הכיבוש לכשעצמם, קיים איסור על הפקעה של רכוש פרטי. במקרים בהם הדבר נדרש לצרכי בטחון צבאיים של הכוח הכובש מותר לתפוס את הרכוש לתקופת זמן מוגבלת (וודוק! אין המדובר בצורכי הבטחון במובנם הרחב, כפי שנקבע בעבר על ידי בית המשפט העליון בשורה של פסקי דין: בג"ץ 390/79, **עזת מחמד מוסטפה דויקאת, ו-16 אח' נגד ממשלת ישראל ואח'**, פד לו(1) 1, בעמ' 17 [1979]; בג"ץ 393/82 בענין **ג'מעית אסכאן** בפסקה 13 לפסק הדין). ממילא, ברי כי תפיסה צבאית איננה הפקעה.

64. דיני כיבוש אלה, יחד עם התפיסה העקרונית כי המדובר בכיבוש זמני, כפי שגם נקבע לא אחת על ידי בית המשפט הנכבד, מחייבים להוות מעין "עקרונות על", חוקה בזעיר אנפין כפי שכבר כונו בעבר, בכל פעולה אשר ננקטת על ידי המשיבים, או היכן שהם נמנעים מנקיטה בפעולה כלשהיא המתחייבת מהנסיבות.

65. כפי שנראה להלן, במרוצת השנים עשו המשיבים שימוש בסמכות להפקיע אדמות לצורכי ציבור הקבועה בדין הירדני. המשיבים תלו את סמכותם זו באמור בתקנה 43 המעניק להם את הסמכויות הנדרשות כדי לעמוד בחובותיהם לפעול לטובת האוכלוסייה המקומית. בנוסף, תלו המשיבים את סמכות ההפקעה באמור בדברי החקיקה המקומית, תחילה החקיקה הירדנית, ומאוחר יותר התחיקה הצבאית ששונתה על ידי המשיב מעת לעת.

66. **סיכום ביניים: דיני הכיבוש חלים על מערך היחסים שבין הצדדים בתיק זה. שדה משפט בינלאומי זה מכיר בזכות הקניין של אזרחי השטח הכבוש. סעיפים שונים שצוטטו לעיל הן מהתקנות הנספחות לאמנת האג, הן מאמנת ג'נבה והן מקודקס העקרונות המנהגיים של המשפט ההומניטארי מטילים על רשויות מפקד האזור, הן המשיבים 1-2, חובה להימנע מפגיעה בזכויות האזרחים המוגנים וחובה אקטיבית להבטיח באופן פוזיטיבי את זכויות היסוד של התושבים המוגנים, וביניהן זכות הקניין. דיני הכיבוש אוסרים על הפקעת רכוש פרטי אך פרשנות המשיבים היא כי איסור זה מוגבל בחריג של הפקעות לצרכי ציבור על-פי הדין המקומי שנועדו לאפשר למשיבים לבצע את חובותיהם ע"פ תקנה 43. על סמך עקרונות אלו על המשיבים לנהל את מדיניות ההפקעה שלהם.**

II – המקור המשפטי לסמכות להפקיע אדמות של האוכלוסייה המקומית

67. כאמור, על פי פסיקת בית המשפט העליון הנכבד, קיימת סמכות למפקד הצבאי להורות על הפקעת אדמות פרטיות וכן לפגוע בזכויות קנייניות נלוות שיש לאוכלוסייה המקומית באדמות אלה, וזאת אם ורק אם ההפקעה נועדה לשרת את הציבור ממנו הופקעה האדמה.

68. כך למשל, בית המשפט העליון התיר בפסק הדין בעניין ג'מעייט איסכאן למפקד הצבאי להפקיע את האדמה נשוא העתירה דשם, רק היכן שהוכח כי המטרה העומדת בבסיס ההפקעה היא שהכביש שיסלל על האדמות המופקעות ישרת במידה ניכרת את האוכלוסייה הפלסטינית המקומית, האוכלוסייה ממנה הופקעה האדמה.

69. ברור, כי אין המפקד הצבאי רשאי לשקלל במסגרת שיקוליו את האינטרסים הלאומיים, הכלכליים, הסוציאליים של מדינתו שלו, שכן אלה אינם קשורים לאינטרס הבטחוני של באזור, או לאינטרסים של האוכלוסייה המקומית (ראו פרשת ג'מעייט איסכאן, פסקה 13 לפסק הדין). התנהלות זו של המפקד הצבאי, הינה התנהלות שעומדת בסתירה לעקרונות המתווים את דיני פעולתו ועל כן, כפי שגם פסק בית המשפט הנכבד זה לא מכבר, אינה חוקית ואינה מידתית, ובוודאי שאינה עומדת בתנאים המאפשרים את ההפקעה או את המשכה (ראו בג"ץ 2150/07 עלי חסיין מחמוד אבו צפייה, ראש מועצת הכפר בית סירא ואח' נגד שר הביטחון ואח'; פורסם בנבו [29.12.2009]).

70. כאמור, סמכותו של המפקד הצבאי, אשר בא בנעליו של הריבון הקודם (ריבון אשר סמכויותיו רק מושעות לתקופת זמן הכיבוש, שהיא כאמור תקופה זמנית), הינה מוגבלת על פי האמור בתקנה 43 לתקנות האג, המסמיכה, ובמידה מסויימת אף מחייבת, הצמדות לחקיקה הקודמת אשר חלה על השטח.

71. החקיקה הירדנית מתירה הפקעה של שטחי אדמה בבעלות פרטית, לצורכי ציבור. דין מקומי זה, ממשיך להתקיים – כל עוד לא בוטל או שונה כדין – גם בתקופת התפיסה הלוחמתית (ראו פסק הדין בעניין ג'מעייית איסכאן, פסקה 31 לפסק הדין).
72. במקרה דנן, החוק הרלוונטי על פיו מתאפשרת ההפקעה הינו חוק הקרקעות: רכישה לצרכי ציבור, מס' 2 לשנת 1952. חוק זה דומה מאוד, ובחלקים נכבדים שלו אף זהה, במבנהו, בלשונו ובתכנון לפקודת הקרקעות (רכישה לצרכי ציבור), 1943, שכן שניהם מהווים מורשת שליטת המנדט הבריטי על הארץ ועל עבר הירדן.
73. המפקד הצבאי בחר לעשות שינויים מינוריים בחוק זה, וזאת על מנת להתאימו למציאות החדשה שנוצרה לאחר כיבוש כוחות צה"ל את הגדה בשנת 1967. בשנת 1969 הוצא הצו בדבר חוק הקרקעות (רכישה לצרכי ציבור)(יהודה ושומרון)(מס' 321), התשכ"ט-1969, אשר הוראותיו השתלבו בהוראות החוק המקומי הקודם.
- נוסח משולב של החוק הירדני וצו מס' 321, כפי שהופץ לאחרונה על ידי נציגות הפרקליטות הצבאית, מצ"ב ומסומן כנספח 24.
74. החוק והצו בנוסחם המשולב, מסדירים את כל נושא ההפקעה, לרבות סוגיית תשלומי פיצויים וסוגיות נגזרות אחרות הנובעות או עשויות להתעורר כתוצאה מהפקעה, ממש בדומה לפקודת הקרקעות הקיימת בדין הישראלי.
75. **סיכום ביניים: למשיבים המייצגים את המפקד הצבאי באזור קיימת סמכות להפקיע אדמות, היכן שבכוונתם לעשות בהם שימוש לצרכי האוכלוסיה הפלסטינית המקומית. סמכות זו קיימת ולעיתים אף מתחייבת, מתוקף קריאה משולבת של תקנות האג והחקיקה המקומית, כפי שכבר קבעו הלכות בית המשפט הגבוה לצדק לא אחת.**
76. אל בחינת החוקיות והחוקיות של הפקעה שמטרתה בוטלה, היכן שלא נעשה באדמות המופקעות שימוש והיכן שאין כל כוונה לעשות בהן שימוש בעתיד הנראה לעין וזאת על רקע זמניותם של המשיבים כמי שבאו בנעלי הריבון בשטח, נפנה כעת.

III – נפקות אי ניצול השטח המופקע: השבתן של האדמות המופקעות

77. כפי שראינו, במשך למעלה מארבעה עשורים לא נעשה כל שימוש באדמות המופקעות, ואף אין כל תכנית מעשית לשימוש באדמות אלה. לא זו אף זו: האדמות אף נפלו קרבן להשתלטות חקלאיות מצד גורמים שונים, כפי שעולה ממכתבה של נציגת יועמ"ש איו"ש (ראו נספח 18 לעיל).
78. יובהר אף המובן מאליו: במסגרת צו ההפקעה לא נמסרה מטרת ההפקעה, אולם ברי לכל כי היא נועדה להגשים את החלטת וועדה השרים הנוגעת להקמת מעלה אדומים. מטרה זו אינה יכולה להיחשב מטרה חוקית להפקעה (שכן היא אינה משרתת את האוכלוסייה המקומית המוגנת), ומשכך כל טענה כי השטח עתיד לשרת את הרשויות הישראליות המוניציפליות הפועלות באזור (או תושביה של אותה רשות) אינה יכולה להיחשב כחוקית על פי פסיקת בית המשפט הנכבד.
79. המשיבים לא טענו מעולם כי קיימת להם תכנית לערוך שינויים בייעוד לו הופקעו האדמות, וככל שייטענו טענות מסוג זה, העותרים שומרים להם את כל הטענות הקיימות בעניין סוגייה זו. זאת אנו אומרים מבלי לגרוע מטענות העותרים כי שינוי ייעוד, ככל שיוכרז כזה, מהייעוד שהוצהר

כי ההפקעה נעשתה עבורו לייעוד אחר, מוביל אף הוא לבטלות ההפקעה וחובת עריכת תהליך ההפקעה מחדש.

80. איתרע מזלך (או שמא התמזל מזלך) של האדמות משני עבריו הגבול הבינלאומי של שנת 1967, בנוגע לדיני ההפקעות, כי אלו גם אלו חסו בצילו של המנדט הבריטי ושתייהן ירשו את דיניו והוראותיו.

81. כפי שהבהרנו בפרק הקודם, הנוסח והמהות של התחיקה הירדנית, גם לאחר שינויה על ידי המשיב בשנת 1969, דומה מאוד עד כדי זהות מוחלטת לגבי חלק מהסעיפים **לפקודת הקרקעות (רכישה לצרכי ציבור)** המהווה חלק מהדין במדינת ישראל עד היום (להלן: "הפקודה").

82. בנוגע לפקודה זו, ניתנו גם ניתנו מספר לא מבוטל של פסקי דין המתייחסים לסוגיה דומה, אשר קבעו כי יש להורות על בטלותה של הפקעה, משנסתיים הצורך הציבורי בגינו בוצעה ההפקעה. ההלכה המרכזית בעניין, עוגנה וקובעה מלפני כעשור שנים בבג"ץ 2390/96 **יהודית קרסיק ואח' נגד מדינת ישראל, מינהל מקרקעי ישראל ואח'**, פד"י נה(2) 625 [13.2.2001] (להלן: "פרשת קרסיק").

83. בפרשה זו נבחנה טענת העותרים דשם, כי מרגע שפסקה להתקיים המטרה הציבורית בגינה הופקעו האדמות באזור גבעת אולגה – אשר נועדו לצרכי בטחון של צה"ל – קמה לעותרים הזכות לקבל את האדמות שהופקעו בחזרה לידיהם, במגבלות הנקובות בפסק הדין.

84. פסק הדין, אשר ניתן על ידי הרכב של תשעה שופטים, פסק פה אחד, כי היה והמטרה הציבורית אשר שימשה בסיס להפקעת מקרקעין לפי הפקודה חדלה מלהתקיים, הרי ככלל ההפקעה מתבטלת, ובעלי המקרקעין זכאים להשבתם (שם, בעמ' 706). חדלות המטרה הציבורית התפרשה ברבות השנים גם בזניחת הליכים ביחס לאדמות שהופקעו.

85. פסק הדין, אשר פורש בהרחבה את הרציונאלים העומדים בבסיס ההפקעה וכן את התקופות השונות העוברות על 'חייה' של הקרקע המופקעת, קובע כי על פי הפקודה וכן על פי הפסיקה שפירשה אותה ברבות השנים, לא תקום ולא תהיה הפקעה כדין, אלא בהתקיימות שלושה תנאים מצטברים:

(א) קיומו של צורך ציבורי מסויים ומוגדר;

(ב) זיקתו של הצורך הציבורי המסויים למקרקעין המסויימים המיועדים להפקעה;

(ג) קיום צורך בהפקעת המקרקעין כדי לממש את הצורך הציבורי.

(פרשת קרסיק, בעמ' 639; וראו גם פסקי הדין הבאים: עע"ם 4927/08 **הממונה על המחוז – משרד הפנים נ' פיזולה אפרמיאן ואח'** [טרם פורסם; 16.6.2011] בג"ץ 3100/05 **רבקה שטוקלמן נגד מנהל מקרקעי ישראל** [טרם פורסם; 17.8.2009])

86. אולם, מעשה ההפקעה, כפי שקבע בית המשפט הנכבד בהלכה זו ובהלכות שעקבו אחר פסק הדין, אינו מבטל או שולל לחלוטין את הזיקה בין הבעלים המקוריים ובין הקרקע ונתן גושפנקא להלכת "דגם הזיקה ההולכת והנמשכת" – אשר עד אותה עת הייתה קיימת אם כי באופן פחות גלוי. וכך הגדיר כב' השופט (כתארו אז) מ' חשין את תחולת דוקטרינת הזיקה:

"[...] הפקעה – באשר היא – אין בה כדי לנתק זיקה של בעלים לקרקע שהופקעה מבעלותו. בתקופה השנייה של ההפקעה – היא התקופה שלאחר מעשה ההפקעה שנעשה כדין – שומר הבעלים המקורי על "זיקה" לקרקע שהופקעה, ובה-בעת מחוייבת

הרשות המפקיע לעשות שימוש בקרקע המופקעת למטרה ציבורית. (פרשת קרסיק, שם, בעמ' 653).

87. בהמשך פסק הדין, לאחר בחינה הן של הוראות חוק אחרות במשפט הישראלי, וכן תוך הסתמכות על המשפט המשווה, מגיע בית המשפט למסקנה, כי העקרונות אשר עמדו לנגד עיני הגורם המפקיע (בין אם זה שר האוצר בהפקעות על פי פקודת הקרקעות ובין אם זה המשיב, על פי החקיקה הירדנית המשולבת בתחיקת הבטחון), בעת ההפקעה, נותרים ועומדים בעינם גם לאחר ההפקעה.

88. המשמעות של "התמשכות" תחולת עקרונות אלה, מובילה למסקנה, כי משלא עומדת כעת אותה מטרה ציבורית בגינה הופקעה הקרקע בעינה, הרי שלא מתקיים עוד הפרמטר הראשון הנדרש לצורך אישורה של ההפקעה. ובמילות בית המשפט הנכבד, בהסתמך על קריאת המשפט המשווה בסוגיות אלה:

"משפגה אותה מטרה שלשמה הופקע הנכס – נשמטת מאליה הקרקע מתחת להפקעה גופה. עם פקיעת מטרת ההפקעה פוקעת מאליה גם הלגיטימיות של החזקת הקרקע בידי המדינה. כאמור, הלכה זו חלה הן במקום שבו לא הוגשמה כלל מטרת ההפקעה והן במקום שבו פקעה תכליתה הראשונה של ההפקעה."

ובהמשך אותה פיסקה, ממשיך השופט חשין וקובע כי:

"זכות הקניין של היחיד בקרקע, וממילא חוזרת היא הביתה, לביתה המקורי קודם ההפקעה. זכותו של הבעלים-לשעבר אינה נגרעת גם אם קיבל בזמנו פיצויים חלף הקרקע."

(פרשת קרסיק, שם, בעמ' 664).

89. ואת פסק דינו המונומנטאלי, מסיים השופט חשין, בקביעה החד-משמעית, שמטרתה למנוע אקרובטיות מילולית או מעשית, אשר כל תכליתה היא מניעת השבת הקרקע לבעליה. וכך נכתבו הדברים, בלשונו של השופט מ' חשין:

"כדי להסיר ספק נוסף ונאמר זאת: אין אנו ממליצים לרשויות המדינה כי תעשינה כך או אחרת בקרקע שהופקעה למטרה מסוימת. על דרך הכלל ייאמר, כי משהופקעה קרקע למטרה מסוימת, והמטרה נתמצתה, אין זה ראוי לה למדינה כי תתפתל ותעשה מעשים אשר אין הם ראויים כי יעשו אך כדי להוסיף ולהחזיק את הקרקע שברשותה." (פרשת קרסיק, שם, בעמ' 685).

90. כבי' השופט זמיר, שהצטרף לתוצאה אף שאימץ מודל אחר ("הסמכות צמודת המטרה"), הוסיף ניתוח באספקלריה חוקתית לנושא, וקבע כי ההלכה מוצדקת גם עקב התרוממותה של זכות הקניין לדרגה של זכות חוקתית על – חוקית, אשר הרשויות אמורות לכבדה באופן מוחלט. הקשר ההדוק בין הסמכות ובין המטרה, היכן שהסמכות מאפשרת ומתירה פגיעה בקניין, מחייב פרשנות צרה של סמכות זו, בגין היותה פוגענית בזכות יסוד. משכך, ההלכה היא, אליבא דזמיר, כי "הפקעה של מקרקעין לצורך ציבורי תקפה כל זמן שהצורך הציבורי קיים" (ראו פרשת קרסיק, שם, בעמ' 701).

91. לסיכום: בשנת 2001, לפני כעשר שנים, יצאה תחת ידו של בית המשפט העליון, בהרכב מורחב, הלכה על פי אם וכאשר המטרה הציבורית ששימשה בסיס להפקעת מקרקעין נמוגה וחדלה להתקיים, ההפקעה מתבטלת והכלל הוא כי יש להשיב את המקרקעין לבעלים המקוריים.

הלכה זו נגזרת כאמור משני מודלים, אשר יכולים לדור בכפיפה אחת, וממילא מביאים לאותה מסקנה, המתבקשת גם מן ההגיון: המודל שבו תמך כב' השופט חשין - "דגם הזיקה הנמשכת- והולכת" המעמיד את הזיקה בין בעלים לקניין במרכז, וכן המודל על פי תפיסתו של כב' השופט זמיר "הסמכות צמודת המטרה" המשתיתה את ההלכה על הקשר בין הסמכות והמטרה של ההפקעה. כך או כך, וכלשונו של הנשיא (בדמי') ברק בפסק הדין, הרי שקמה החובה לבטל את ההפקעה אם המטרה הציבורית שוב אינה קיימת:

9" על כן, אך טבעי הוא בעיני כי גישתנו לתכליתה של פקודת ההפקעה שונה היא מהגישה אליה לפני חמישים שנה או שלושים שנה. השינוי המרכזי התרחש עם חקיקתו של חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו. חוק זה העניק מעמד חוקתי-על-חוקי לזכות הקניין של הבעלים המקורי. באיזון בין זכות הקניין של הבעלים המקורי לבין צרכי הכלל חל שינוי. שינוי זה אינו משפיע על תוקפה של פקודת ההפקעה. תוקפה של פקודת ההפקעה נשמר. אך שינוי זה מוביל לשינוי בהבנתה של פקודת ההפקעה. הוא מתבטא בהבנתנו החדשה את תכליתה של פקודת ההפקעה. הוא מוביל להתחשבות גוברת בזכויותיו של הבעלים המקורי (ראו דנג"ץ 4466/94 נסייבה נ' שר האוצר, פ"ד מט(4) 88, 68 (השופט דורנר); בג"ץ 2739/95 מחול נ' שר האוצר, פ"ד נ(1) 321, 309 (השופט גולדברג); עמ' 327 (השופט מצא)). התחשבות זו אין בה כדי ליצור זיקה קניינית בין הבעלים המקורי לבין הקרקע המופקעת. אך התחשבות זו יש בה כדי להטיל על המדינה את החובה לבטל את ההפקעה אם המטרה הציבורית שוב אינה קיימת. אכן, הבסיס להלכה הינו מעמדה המרכזי של זכות הקניין של הבעלים המקורי. בזכות זו פגעה ההפקעה פגיעה אנושה. קנינו של הבעלים המקורי ניטל ממנו שלא בהסכמתו, בלא שנשתייר בידו בדל של זכות בקנינו. הטעם לנטילת הבעלות היה בקיומה של מטרה ציבורית שהצדיקה את הקרבת קנינו של הפרט על מזבח הכלל. הצדק דורש כי משנתבטלה המטרה הציבורית וניטל הטעם המקורי מהמשך בעלותה של המדינה במקרקעין, תוחזר הבעלות לבעלים המקורי (ראו בג"ץ 282/71 בנין נ' שר האוצר, פ"ד כה(2) 466, 469, 470). בעלותה של המדינה באה לה בשל שימוש בכוחותיה השלטוניים וכנגד רצונו של הבעלים המקורי. מכאן שבעלותה במקרקעין היא בעלת אופי מיוחד ("קניין ציבורי"). כך, למשל, אין זה ראוי שלמחרת ההפקעה תוכל המדינה למכור המקרקעין בשוק כדי לממן את תקציבה. על בעלותה של המדינה מוטלות מגבלות. אחת מאותן מגבלות - הנגזרת מדרישת הצדק וזכות הקניין של הבעלים המקורי שנשללה ממנו ללא הסכמתו - הינה שעם חלוף המטרה הציבורית שעמדה ביסוד ההפקעה, תבטל ההפקעה עצמה."

פרשת קרסיק, שם, בעמ' 712-713.

92. למען שלמות התמונה ייאמר, כי בעקבות פסק הדין בענין קרסיק, הוחל באימוץ ועיגון עיקרי הפסיקה במסגרת דבר החקיקה הישראלי. כך, ביום 15.2.2010 נכנס לתוקפו תיקון מס' 3 לפקודת הקרקעות (רכישה לצרכי ציבור), התש"ע-2010, אשר קובע כי קרקע שהופקעה מבעליה ולא נעשה בה שימוש למטרה ציבורית תושב לבעליה, וזאת מכוח ההגנה החוקתית המוענקת לזכות הקניין, כפי שהיא באה לידי ביטוי בין היתר במסגרת חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו. כך, מחייב החוק החדש להודיע על הצורך הציבורי ולפרט אותו במסגרת ההודעה על רכישה לצרכי ציבור; כן נקבעו מועדים להתחלת ביצוע הצורך הציבורי, לתקופה אשר לא תעלה על 8 שנים ממועד פרסום ההודעה על ההפקעה, אשר ניתנת להארכה; כי במידה ולא תיתפס חזקה

במקרקעין בפרק הזמן הקבוע בחוק – תבוטל ההפקעה; כי במידה ולא יחלו בביצוע הצורך הציבורי בגינו בוצעה ההפקעה בתוך תקופת הביצוע, ולא יוחלט על צורך ציבורי אחר, רשאית הנפקע לדרוש את השבת הקרקע; וכיו"ב.

93. יצוין, כי לא בוצעה כל תיקון כאמור ביחס לחוק הירדני, וממילא האפשרויות של המשיב מס' 1 לשנות דבר חקיקה מקומי מוגבלות ומצומצמות אך ורק היכן שהדבר נדרש למען האוכלוסייה המקומית המוגנת או נדרש בהכרח לצורך השמירה על הסדר והחיים הציבוריים. כפי שיפורט להלן, במקרה דנן, בו הופקעו אדמות פרטיות מוסדרות לצורך מטרה שאינה יכולה לעמוד בתנאי החוק, ולאור הזמניות המובנית בפועלו של המשיב מס' 1, במקרה דנן מתחייבת השבת האדמות המופקעות לבעליהם.

IV – מן הכלל אל הפרט: החובה המוגברת להשבת קרקעות המופקעות מאוכלוסייה כבושה על ידי הכוח הכובש

94. הכללים שנקבעו בהלכת **קריסיק** ובהלכות שבאו בעקבותיה, אלה נכונים שבעתיים במקרה המונח לפנינו, בדבר החובה להשיב את המקרקעין המופקעים לבעליהם המקורי.

95. המשיבים פועלים במסגרת הסמכות המסורה להם על פי הדין הבינלאומי בדבר תפיסה לוחמתית. נאסר עליהם לבצע שינויי קבע בשטח זה (וראו לעניין זה פסק הדין בפרשת בג"ץ 285/81 **אל נאזר נ' מפקד כוחות צה"ל** [1982] פ"ד לו (1) 701 בעמ' 704), כאשר הטעם לקביעה זו נעוץ, כמובן, באיסור על יצירת שינויים ארוכי טווח בנכסים המוחזקים בנאמנות, שאינם לטובת תושבי האוכלוסייה הנכבשת.

96. פועלים ופעילותם של המשיבים בשטח הינה זמנית, מטיבה ומאופיה של התפיסה הלוחמתית. זמניות זו יוצרת, הלכה למעשה, מגבלות נוספות על פעולות הננקטות על ידי המשיבים, גם כאשר פעולות אלה נעשות בסמכות.

97. משכך, עמדת העותרים היא כי סמכויות ההפקעה, המצומצמות ממילא על פי האמור בהלכת **קריסיק**, מצטמצמות עוד יותר לנוכח העובדה כי ההפקעה נעשתה בשטח הנתון לתפיסה לוחמתית זמנית.

98. זמניותו של המשיב כמי שבא בנעליו של הריבון, מחייבת אותו לנקוט משנה זהירות בהפקעות אותן הוא מבצע, וזאת בשני ראשים שונים: **הראשון**, נוגע להגבלות הנוספות לגבי עצם ההפקעה, כפי שנקבעו בעבר בפסק הדין בעניין **ג'עמית איסכאן** ופסקי הדין שעקבו אחר ההלכה שנקבעה בפסק דין זה; **הראש השני**, נוגע להגבלות המוטלות על המשיבים משמטרת ההפקעה חדלה להתקיים.

99. ודוק: במקרה נשוא העתירה, אין המדובר בכך שמטרת ההפקעה השתנתה לפתע, לאחר הליך ההפקעה ועל כן עומדת זכות ההפקעה בעינה (למרות שגם בית המשפט הנכבד בפרשת **קריסיק** לא הכריע באופן חד-משמעי האם שינוי מטרת ההפקעה הינו חוקי ויכול לעמוד במבחנים שנקבעו (שם). נהפוך הוא – במקרה דנא לא נעשה כל שימוש או כל תכנון לשימוש באדמות המופקעות, וכי אין לאדמות אלה כל ייעוד אחר (וודאי לא ייעוד אשר נועד להיות לטובתה של האוכלוסייה המקומית, ממנה הופקעו האדמות). אלה אף נפלו קרבן לפלישות חקלאיות מצד גורמים אלה ואחרים.

100. הכללת החלקות כחלק מתחום השיפוט של הרשויות הישראליות המוניציפליות באזור, ולאור הדינים שהותקנו על ידי המשיב מס' 1 ביחס לסמכויות רשויות אלה (אשר אין כל מחלוקת כי קיומה אינו נועד לרווחת האוכלוסייה המקומית המוגנת אלא לאוכלוסיית הכוח הכובש שהועברה, במישרין או בעקיפין, אל השטח הכבוש), ברי כי הותרת המשך ההפקעה על כנו לא ישרת מטרה ציבורית לגיטימית אשר תשרת גם, שלא לומר בעיקר, את העותרים ותושבי הפלסטינים של האזור.

101. אל שני המודלים שנקבעו והוצגו בפסק הדין בעניין קרסיק ("דגם הזיקה הנמשכת-הולכת"), אל מול תפיסת "הסמכות צמודת-המטרה"), יש להוסיף את המגבלות האינהרנטיות הקבועות בדיני הכיבוש, והמגבלות המוחלטות על המשיבים לעניין סמכויותיהם אלה, אשר לעולם אינן בלתי מוגבלות.

102. על כן, עמדת העותרים היא כי על המשיבים חלה חובה כפולה ומכופלת להכריז על בטלותם של צווי ההפקעה נשוא עתירה זו, וזאת מעבר לחובה ההלכתית הפסוקה כי עם הסתלקותה מן העולם של המטרה הציבורית בגינה הופקעה האדמה יש להשיבה לבעליה המקורי.

V – החובה לגרוע את האדמות מתחום שטח השיפוט של המשיבות 3 ו-4

103. כפי שפורט לעיל בחלק העובדתי ובשאר חלקי העתירה, במסגרת הגדרות תחומי השיפוט של המשיבות מס' 3 ו-4, הוכללו כלל האדמות המופקעות, אלה שנעשה בהם שימוש ואלה שלא נעשה בהם שימוש, במסגרת שטחי השיפוט של הרשויות הישראליות המוניציפליות באזור. המשיבה מס' 3, נחשבת מבחינת דיני האזור שהותקנו על ידי המשיב מס' 1, כמועצה מקומית הנופלת תחת הצו בדבר ניהול המועצות המקומיות (מס' 831)(יהודה ושומרון, התשמ"א-1981. המשיבה מס' 4 הינה מועצה אזורית, הנופלת תחת הצו בדבר ניהול המועצות האזוריות (מס' 783)(יהודה ושומרון), התשל"ט-1979.

104. כפי שכבר נקבע לא אחת על ידי בית המשפט הנכבד, ההפקעה אמורה לשמש ראשית לכל את האוכלוסייה המקומית המוגנת. ברם, מעצם הכללתן של האדמות המופקעות במסגרת תחום השיפוט של הרשויות הישראליות, הרי שבכך פתוחה לה הדרך לנסות ולקדם על אדמות אלה תכניות שונות אשר תשרת את הרשויות האלה בלבד, את תושביהן ואת צרכיהן, ולא את צרכי האוכלוסייה המקומית המוגנת. יוער, כי אדמות העותרים נשוא עתירה זו אינן מצויות בשטח המבונה של המשיבה מס' 3 או יישובי המשיבה מס' 4.

105. משכך, ובהכללת האדמות המופקעות במסגרת תחומי השיפוט של הרשויות הישראליות המוניציפליות הפועלות באזור, פועל המשיב מס' 1 באופן המנוגד לדין הבינלאומי ולאופן בו הוא פורש על ידי בית המשפט הנכבד. הכללת האדמות במסגרת תחומי השיפוט של הרשויות הישראליות בהכרח מובילה לכך כי השימוש באדמות אינו לרווחת האוכלוסייה המוגנת המקומית, בוודאי לא כשימוש עיקרי.

106. וכאילו לא די בכך, הרי שמזה למעלה מעשור שנים, על פניו מנועים מי שאינם ישראלים (כלומר, העותרים ושאר הפלסטינים תושבי השטח הכבוש), לנוע בשטח והדבר כרוך בסיכון של העמדה לדין, וזאת בעקבות הכרזה בדבר סגירת שטח (ישובים ישראלים), התשס"ב-2002.

107. משכך, הרי שמתחייבת פי כמה גריעת האדמות המופקעות כולן מתחום שטח השיפוט של המשיבה, וזאת על מנת שלא יכללו במסגרת צו סגירת שטח.

108. הדרישה להחרגת האדמות המופקעות משטח השיפוט של הרשויות הישראליות המוניציפליות הפועלות באזור, הינה בעלת שני ממדים, נפרדים אך שלובים:

הממד הראשון, עוסק ברמה העקרונית ולאור החובה שהאדמות המופקעות במסגרת רכישה לצרכי ציבור אמורות לשרת ראשית לכל ובעיקר את האוכלוסיה המקומית המוגנת ממנה הופקעו האדמות, ומשכך עצם הכללת האדמות במסגרת תחום השיפוט של הרשויות הישראליות אינו נועד ואינו מאפשר לאוכלוסיה זו לממש באופן מלא את הנאתה מאדמות אלה;

הממד השני, נובע מעצם המניעה המשפטית של האוכלוסיה המקומית המוגנת להיות נוכחים בשטח, גם במידה והוא נועד לשרת את כלל אוכלוסיית הסביבה, וזאת מעצם ההכרזה על סגירת שטח (יישובים ישראלים).

ד. הסעד המבוקש

109. המצב המתואר בעתירה זו מהווה להבנת העותרים הפרה של דיני התפיסה הלוחמתית. הותרת ההפקעה על כנה על כל המשתמע מכך מהווה התעלמות מוחלטת מהחובות המוטלות על המשיבים על פי הדין ההומניטארי הבינלאומי, משפט זכויות האדם הבינלאומי וכן כללי המשפט המנהלי הישראלי אשר חלים על המשיבים.
110. נכון לכתיבת שורות אלה, תשעה חודשים לאחר הפנייה הראשונה אל המשיבים ונציגיהם, טרם התקבלה כל התייחסות עניינית לבקשה לביטולם של צווי ההקפעה. נזכיר, כי המכתב האחרון בנושא נשלח מטעם המשיבים לפני כארבעה חודשים.
111. לעותרים, אם כן לא נותרה כל ברירה למעט פנייה לבית המשפט הנכבד, על מנת שיכריזו על בטלותם של צווי ההפקעה, ויורה על השבת האדמות לבעליהם. כפי שקבע בית המשפט הנכבד בפרשת **קרסיק** שצוטטה בהרחבה לעיל, החלטה על השבת המקרקעין נדרשת בנסיבות אלה:
- “כדי שהמקרקעין יעברו מיד לידי עדיין דרושה החלטה. ההחלטה יכולה להתקבל על-ידי הרשות המפקיעה לאחר שנוכחה לדעת כי הצורך הציבורי פג, או על ידי בית המשפט, כאשר יתבקש להכריע במחלוקת שבין הרשות המפקיעה לבין הבעלים המקוריים.”** (פרשת קרסיק, שם, בעמ' 702)
112. בדיוק ארבעה עשורים, כאבן שאין לה הופכין (תרת-משמע), מנועים העותרים ושאר תושבי ענתא מלהגיע לאדמות שהיו בבעלותם עובר למועד ההפקעה. מנועים הם מלעשות שימוש באדמות אלה לחקלאות, למרעה, למעבר, לפיתוח ולטיפוח חייהם. ותשקוט הקרקע 40 שנה, והגיע הזמן להפיח בה רוח חיים.
- לאור כל האמור לעיל, מתבקש בית המשפט הנכבד להוציא צו על-תנאי כמבוקש בפתח העתירה ולאחר קבלת תגובת המשיבים ערוכה בתצהיר וקיום הדיון בעתירה, להפכו למוחלט.
- בנוסף, מתבקש בית המשפט הנכבד לחייב את המשיבים בהוצאות העותרים, לרבות השבת אגרת בית משפט, ובשכר טרחת עורכי-דינם, בתוספת מע"מ וריבית כחוק.
- העובדות המפורטות בעתירה זו נתמכות בתצהירי העותרים ובתצהירו של מר מוהאנד ענאתי.

תאריך: _____